

2 — Teknik resimler : Bugün ilim ve fende fotoğrafçılık en doğru ve kolay bir ifade vasıtası olmuştur. Elle yapılan resimlerin doğruluğuna başkalarını inandırmak çok defa tam olamaz. Elle resim yapan insan isterse resme bilgisini katar veya istemediği kısımları yapmayabilir. Veyahutta tasavvur ettiğini, gördüğünü sanarak aldanabilir. Diğer taraftan elle resim yapmak fotoğraf çekmek kadar kolay ve pratik değildir. Çok kısa süren anları seri halinde veya tek olarak resmetmek çok zor veya imkânsızdır.

Her türlü ilim ve teknik konuların izahında kullanılacak fotoğraflar bizi lüzumsuz yazı ve söz uzatmalarından kurtarır. Hiç bir şüpheli taraf bırakmaz. Dinleyen veya okuyana görmek ve çabuk anlamak fırsatını verir. Bilhassa insanlar, gözleri fazla geliştiklerinden, etraflarındaki daha ziyade gözleriyle kavrarlar.

3 — Estetik resimler : Fotoğraf yakın zamana kadar güzel sanatlar dışında zannedilirdi ; bugün onun da bir güzel sanat kolu olduğunu herkes anlamış bulunmaktadır. Tabiat birçok güzellikler taşır. Birçok güzel anlar geçirir. Bir avcı gibi herkesin yakalayamayacağı anları tesbit eder, ona kendi duyusunu katar ve başkalarına nakleder.

Dün bir siyah ile beyaz, ışık - gölge ve kompozisyon mükemmelliği ile mevzu güzelliğinden meydana gelen ve sanatkârın duyusunu ifade eden fotoğraf bugün ayrıca renk güzelliğini de tesbit etmek imkânlarına kavuşmuştur. Kısa bir zamanda renkli fotoğrafın siyah - beyaz kadar pratik ve herkesin kolay yapabileceği duruma geleceğini kuvvetle ümit ediyoruz.

Bu yazılarımda her arzu edenin fotoğrafçılık yapabilmesi için pratik ve kolay olacak şekilde bilgi vermeğe çalışacağım. Bize bir makine veya bir malzemenin nasıl yapıldığından ziyade nasıl kullanılacağı, daha çok lâzımdır. Eğer âlet ve malzeme seçmesini ve bunları kullanmasını öğrenirsek en mühim hamleyi yapmışız demektir.

LİTERATÜR ÖZETLERİ

Dergimiz geçen sayısında olduğu gibi, ikinci nüshasında da Biyoloji alanında memleketimizde çıkan yayınların kısa bir özetini sayın okuyucularına takdim etmektedir. Bunların bir kısmı Fen Fakültesi Mecmuasında olduğu gibi nazari, diğer bir kısmı da Tarım Bakanlığının yayınları gibi, tatbiki Biyolojiyi ilgilendirmektedir. Bundan maksat memleketimizde yapılan Biyolojik çalışmalarını daha geniş bir kitleye duyurmak

ve bunların tatbikî sahada yapılanlarından da daha geniş bir istifadeyi sağlamaktır.

Steinitz, H. 1949 : Doğu Akdenizdeki Blenniidler hakkında I. — III.

(Contributions to the knowledge of the Blenniidae of the Eastern Meditteranean I.—II.) C. 14, S. 2-3 ve C. 15, S. 1

İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Mecmuasının cilt 14, sayı 2-3 ve cilt 15, sayı 1 de Kudüs Ün. Doçentlerinden Dr. STEİNİTZ tarafından Doğu Akdeniz *Blenniid*'leri hakkında genişçe sistematik bir etüd yayınlanmıştır. Bu etüdde çoğu Türkiye sularında da yaşayan bütün horosbina ve akrabalarının bazıları kritik bir şekilde tetkik edilmektedir. Bu travay ile şimdiye kadar iyi bilinmeyen Akdeniz balık faunasına kıymetli bir ilâve yapıldığına şüphe yoktur. STEİNİTZ travayının sistematik kısmından sonra Akdeniz *Blenniid*'lerinin tarihini ele alarak hareket kabiliyeti az olan ve normal olarak mahdud bir sahada kalan bu balıkların tersierin birinci yarısından itibaren bu güne kadar aynı bölgede kaldıklarını ve ona göre tropikal Tetis denizinin bakiyeleri olduklarını iddia ediyor. Akdenizin tersier'in sonuna doğru ve pleistosendeki türlü türlü morfolojik ve klimatolojik değişiklikleri nazarı itibara alınacak olursa Dr. STEİNİTZ tarafından da münakaşası yapılan başka bir izah şekli bence hakikate daha yakındır. Bu düşünceye göre Glasial devrindeki Akdenizin ökolojik vaziyeti sularının soğuması ve kara köprüleri vasıtasıyla parçalanması dolayısıyla o kadar fenalaşmıştır ki, eski tropikal faunasından hemen hemen hiç bir form o devirde içinde kalmamıştır. Fakat Glasial devirden sonraki iklim değişmesinden dolayı tropikal Atlantik okyanusundan gelen birçok nevilere yeniden Akdenizde yerleşmişlerdir. Akdenize doğru yapılan bu yeni muhaceret bazı formlarda aktif hareket kabiliyetlerinin kuvvetli olmasından bazılarında ise pelajik gelişme safhalarının passif olarak sürüklenmelerinden ileri gelir. İşte bu son izah şekli *Blenniid*'lerin yumurtalarına tatbik edilemezse de pelajik larvaları bakımından kabul edilmeğe müsaittir.

Prof. Dr. C. KOSSWIG

Fen Fakültesi Mecmuasının 15ci cilt ve ikinci sayısının içinde bulunan travaylar:

Başoğlu, M. : *Testudo graeca* ve *Clemmys rivulata*'nın alveol havalarının terkibi hakkında araştırmalar.

Experiments on the composition of the alveolar air in *Testudo graeca* and *Clemmys rivulata*.

Kaplumbağaların zırhlarını (Karapaks) bir makap ile delmek sure-

tiyle ciğerlere yol açılmış ve bu delik veya delikler sonradan kalın lâst parçalarla iyice kapatılmıştır. Sonra küçük bir şırınganın iğnesi lâstlerden içeri sokularak ciğerin havası alınmıştır. Bu suretle yapılan araştırmalar alveol havasının terkinin gerek kara ve gerekse su kaplumbağında sabit olduğunu göstermiştir. Bu sonuçta alveol havasının sabit olması veya değişmesi ile hayvanın suda veya karada yaşamasının ilgili olduğunu söyleyen JORDAN'ın düşüncesinin tamamen aksidir. Başoğlu deneylerine dayanarak su kaplumbağasının ciğerlerdeki fazla karbon dioksitine karşı dayanıklı olmasını bir Fizyolojik adaptasyon değil de türe mahsus bir özellik olarak kabul etmektedir. Bundan başka ciğerin ön ve arka kısımlarındaki havanın terkihi arasında da fark yoktur. Bu nite de WOLF'un düşüncesine aykırıdır. Çünkü WOLF havanın evvel akciğerin arka kısmına gittiğini ve sonra oradan özel yollar vasıtasıyla gaz mübadelesinin vuku bulduğu ön tarafa geldiğini iddia etmekteydi.

A. ŞENGÜN

Çağlar, M. : Thyreoidin'in birkaç *Blennius* türü üzerindeki tesiri hakkında

(Über die Wirkung des Thyreoidins auf einige Blenniusarten)

Çağlar bu eserinde *Blennius pavo*'dan başka *Blennius* türlerinin tiroid hormonu ile sudan dışarı çıkıp, çıkmıyacaklarını incelemiştir. *Blennius pavo* ve *Bl. montaquii*'ler tecrübe sonunda sudan çıkmış bir müddet havada kaldıktan sonra tekrar suya inmişlerdir, bu hal tekerrür etmiştir.

Bl. sphinx ve *Bl. erythrocephalus*'lar ise hiç sudan çıkmamışlardır. Bu iki türün tabiatta da sudan çıktığı hiç görülmemiştir. Bunları zorla sudan çıkarırsak *Bl. erythrocephalus* 5 saat sonra ölür, halbuki kendi isteğiyle de sudan çıkan *Bl. pavo* böyle bir deneyde 136 saat su dışında yaşar. Thyreoidin deney hayvanlarının epidermislerinin incelmesine ve nukleuslarının uzamasına sebep olmuştur. Thyreoidin'e mukavemet derecesi türden türe değişir. *Bl. pavo*, *Bl. erythrocephalus*'dan daha dayanıklıdır. Bundan başka *Bl. pavo*'da tiroid iç organlarının daha sıkı bir şekil almalarına sebep olmuştur. Karaciğeri daha büyümüştür.

A. ŞENGÜN

Şengün, A. : Canlı yavru doğuran sazancık gonopodium'larındaki değişikliklerin genetik esasları.

(Beitraege zur Kenntniss der erblichen Bedingtheit von Formunterschieden der Gonopodien lebend-gebaerender Zahnkarpfen.)

Sazancık balıklarının sistematığında gonopodium'ların şekli ve ya

pısı büyük bir rol oynadığından çeşitli çaprazlamalarda gonopodium'un teşekkülü üzerinde etken olan kalıtsal faktörler araştırıldılar. Bu araştırmalara göre gonopodium'un seçilmiş olan parçalarının her birinin şekli ve sayısı diğerlerine tabi olmadan dölden döle geçerler. Bu parçaların teşekkülü üzerinde etken olan birden fazla ihtimal pek çok genler vardır. Gen sayısının fazla oluşu adı geçen parçaların çok değişik şekilde gelişmelerine sebep olmuştur. Çaprazlamalarda kullanılan türlerin her birinde bu genlerden bazıları veya hepsi bulunmaktadır. Gonopodium'un parçalarının teşekkülünde çok sayıda genlerin etken olması ve bunların tesalüpte kullanılan türlerde değişik sayıda bulunmaları Mendel kanunlarının çaprazlamalarda tipik bir tarzda belli olmalarına mani olmaktadır. Bundan dolayı her bir parçanın kalıtımı ayrı ayrı tetkik edilmezse gonopodium intermedier bir şekil göstermektedir. HUBBS'in «blending inheritance» adını verdiği bu durum fertlerin çeşitli parçalarının incelenmesi halinde yukarıda da söylendiği gibi normal kalıtım kanunları çerçevesi içerisinde mütalaa edilebilecek bir hale gelmekte ve «blending inheritance» diye bir kalıtım şekli kalmamaktadır.

R. ERMİN

Tarım Bakanlığı müracaatımız üzerine bize yayınlarından bir kısmını göndermiştir. Türkçe ve Türkiyedeki şartlar göz önünde tutularak yazılmış olan bu eserlerin okuyucularımıza büyük istifadeler sağlayacağını ümit ediyoruz. Sayın okuyucularımız bundan sonraki nüshalarımızda bu eserlerden bir kısmının adlarını ve içerilerindeki muhteveyata ait küçük bir özeti bulacaklardır.

Dural, Ali : Türkiye incirciliği. 1950 (Aydın—Bahçe kültürleri istasyonu Teknikeri. Tarım Bakanlığı yayınları. Sayı: 661; sahife 71, resim 15).

İncirin kısa bir tarihçesi, menşei, yayılışı ve umumî vasıfları hakkında bilgi vermekle başlayın kitapta; bir taraftan memleketimizin iktisadi incir mıntıkası olan küçük ve büyük Menderes vadilerinin muhtelif bölgelerinde incir istihsalinde tatbik edilen mahalli usuller, fayda ve zararları incelenerek anlatılmakta, diğer taraftan incir yetiştiricilerimize incir ağaçlarını üretmekten başlayarak ağaçların bakımı, meyvelerin olgunlaştırılması, toplama, kurutma ve nihayet muhafazasına kadar tatbik edebilecekleri en uygun ve faydalı usuller gösterilmektedir.

Kitapta ayrıca incir ağaçlarına ve meyvelerine ârız olan muhtelif

hastalık ve amillerinden bahsedilmekte ve bunlardan korunma ve tedavî çareleri bildirilmektedir.

Yetiştikleri toprağın hususiyeti sebebiyle Menderesler vadileri incirlerimizin dünyanın hiç bir tarafında aynı nefaset ve lezzette yetiştirilemediklerini söyleyen yazar kitabında muhtelif vesilelerle incirlerimizin bakım ve terbiyeye muhtaç olduklarına ve incircilerimizin bakım ve yetiştirme usullerini islâh etmek mecburiyetinde olduklarına işaret etmektedir.

M. ÖKTÜK

Karaesmen, Fikri : Tavşan yetiştiriciliği ve Kobay (Denizli Ziraat Müdürlüğü Tarım Bakanlığı yayımları. Sayı : 651.)

Memleketimizde henüz inkişaf etmemiş olan hayvancılık kolundan birisi de, bizzat yazarın üstünde durduğu gibi, tavşancılıktır. Bunun muhakkak ki, birçok sebepleri vardır. Fakat en önemlisi tavşancılığın oldukça kolay ve çok kârlı bir iş olduğunun henüz anlaşılammış olmasıdır. Fikri Karaesmen yukarıda adı yazılı küçük kitap içinde yabancı evcil tavşan hakkında etraflı malûmat verdikten sonra onların yetiştirilmelerine geçmekte ve okuyucularının kolayca tatbik edebilecekleri metodları açık bir şekilde anlatmaktadır. Bir sahifeyi geçmiyecek olan bu özet içerisinde bütün eserin anlatılması kabil olmadığından okuyucularımızın bu kitabı bizzat tetkik etmelerini tavsiye ederiz. Bu problem ne kadar mühim olduğunu göstermek bakımından bizzat yazarın söz adı altında yazdığı satırları buraya aynen almak istiyoruz :

(...Gerçekten Almanlar, tavşandan faydalanmasını bilmeseler bugün uğradıkları sonuca daha çok önceden uğrarlardı. Çünkü onlar savaşın başlamasından önce her aileyi en aşağı on tavşan beslemeye mecbur etmişlerdi. Almanlar, her aile elinde bulunan tavşanlarla onların beslenme ihtiyacını sağladıkları gibi, postlarını askerlerine giydirmek suretiyle onları kışa dayandırmışlardır. Almanların harp zamanı içinde bir yıl sağladıkları tavşan sayısı yüz milyonu geçmiştir... İnsan vücudünde delenmiş olan sinirlere tavşan sinirleri aşılacak suretiyle birçok insan hayatını kurtarmışlardır ...)

A. ŞENGÖR

Elçin, İsmet : Meyvelerin kurutmaya hazırlanması. Elma, Armut, İncir, Ceviz, Vişne, Kiraz ve Hurmanın kurutulması. 1950 (Kayısı İstasyon Müdürlüğü Malatya. Tarım Bakanlığı yayımları. Sayı 660.)

Meyve bakımından zengin olan memleketimizde bu meyvelerin kurutulması olarak harice sevkedilmesindeki güçlükleri ve kurutulması zaruretini

önüne alan yazar kitabın birinci kısmında büyük gelir kaynakları temin edebilecek meyvelerimizin kurutmağa hazırlanması, boylarına göre tasnifi, dilimlere ayrılması ve soyulması bu hususta kullanılan makineler ve çeşitleri, verimleri, güneşte kurutma tesisleri ve bu tesislerin inşaatındaki özellikler, tütsüleme odaları, çeşitleri, hususiyetleri, meyvelerin yukarıda zikredilen tesisler arasında nakil için kullanılan kerevetler ve bu kerevetleri taşımak için kullanılan taşıt arabaları hakkında geniş malûmat vermektedir.

Diğer 2-7nci kısımlarda ise, kitabın başında zikredilen meyve çeşitlerinin her birinin ayrı ayrı kurutma esnasındaki devşirilmesinden ambalajına kadar geçirdiği safhaları, bu hususta kullanılan aletleri ve çeşitleri, meyvelerin memleketimizdeki muhtelif nevileri, Amerika ve diğer memleketlerdeki nevileri, senelik vasatî istihsalimiz ve başlıca ihraç ettiğimiz memleketler zikredilmektedir.

NEZİHE ÖZTAN

HAVADİSLER

—İsviçreli (Basel) sistematikçi ve florist Dr. Arthur HUBER-MORATH 18 Mayıs 1950 de memleketimize gelerek, Burdur, Antalya ve Mersin dolaylarında bitki toplama maksadı ile bir ay süren bir geziye çıkmıştır. Bu gezinin 30 Mayıs'a kadar süren ilk kısmına İstanbul Üniversitesi Farmakobotanik ve Genetik doçenti Dr. Mehpare HEİLBONN ve Botanik bahçesinden Ahmet ATTİLA da iştirak etmiş ve Burdur, Çeltikçi, Bucak yolu ile Antalyaya kadar olan kısım dolaşıldıktan sonra, motorla Antalyanın güneybatı sahili, Kemer, Kilidonya burnu, Finike körfezi, Finike dolayları gezilmiştir. Bundan sonra Dr. A. HUBER-MORATH ve A. ATTİLA geziye ciple devam etmişler ve Antalya-Serik-Manavgat-Alanya-Gazipaşa-Anamur-Gilindere-Gülнар - Ermenek - Halimiye-Ermenek-Mut-Kırobası-Silifke-Gülнар-Silifke-Mersin-Kuzucubelen yolu ile Mersine gelmişler ve İstanbula dönmüşlerdir. Dr. A. HUBER-MORATH memleketimize yaptığı bu beşinci botanik gezisinde 8 kadar yeni *Verbascum* türü tespit etmiştir.

21 Haziran günü Dr. A. HUBER-MORATH İstanbul Üniversitesi Biyoloji Enstitüsünde «Bitki toplama maksadı ile Anadolu'da yapılan floristik-sistematik geziler ve bunların bitki coğrafyası bakımından değeri» konulu almanca bir konferans vermiştir. Türkçeye çevrilen konferansının sonunda Anadolu'da şimdiye kadar yapmış olduğu botanik gezilerine ait birçok renkli resim projeksiyonla gösterilmiştir. Gelecek sayımızda

bu konferansın tam bir tercümesini bulacaksınız. Dr. A. HUBER MORATH 23 Haziranda memleketimizden ayrılmıştır.

—İsviçreli (Basel) hekim ve florist Dr. HEINRICH REESE eşi ile birlikte 8 Haziranda memleketimize gelmiş, Eskişehir, Çankırı, Konya, Karaman, Mut, Gülnar, Elazığ, Pertek, Hozat, Pülümür ve Erzincan dolaylarını gezerek 14 Temmuzda memleketine dönmüştür. Dr. H. REESE memleketimize yaptığı bu 9uncu botanik gezisinde birkaç yeni bitki türü toplamış bulunmaktadır.

—VII. Milletlerarası Botanik Kongresi bu yıl 18-20 Temmuz arasında Stokholmda 1500 kadar botanikçinin iştirakile toplanmıştır. Türkiyeden bu kongreye Ankara Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Hikmet BİRAN (Resmi delege), Ziraat Fakültesinden Prof. Dr. Celâl TARIMAN; İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesinden Prof. Dr. Alfred HEILBRONN, Prof. Dr. Leo BRAUNER, Prof. Dr. Sara AKDİK, Doç. Dr. Mehpare HEILBRONN, Doç. Dr. Mürüvvet HASMAN; Orman Fakültesinden Prof. Dr. Esat Muhlis OKSAL ve ayrıca Dr. Rallon A. RHASIS ve Yüksek Ziraat Mühendisi Aziz TANRISEVER (halen Hollanda'da) katılmışlardır. 14 Temmuzda Prof. Dr. A. HEILBRONN «Eterik yağların ökolojik fonksiyonu hakkında» ve 20 Temmuzda da Prof. Dr. L. BRAUNER «Tropaeolum yaprağının tropismlerinde laminanın fonksiyonu» konulu birer konuşma yapmışlardır.

—İngiliz (Edinburg) botanikçi ve florist Peter H. DAVIS 8 Ağustos 3 Eylül kadar bir arkadaşı ile memleketimizde yaptığı botanik gezisinde Ege bölgesini dolaşmış, bu arada Samsun Dağı, Baba Dağı, Boz Dağ ve Şaphane Dağına da çıkmıştır.

DÜZELTMELER

—Dergimizin birinci sayısının ilk yazısını teşkil eden Cemal Artüz imzalı «Dergimiz ve Türk Biyoloji Derneği» adlı yazısının 17 nci satırında «orta derecede kurumlarımızda çalışan her nevi biologlarımız» ibaresi yanlışlıkla «orta dereceli biologlarımız» şeklinde çıkmıştır. Özür dileriz.

—Birinci sayımızın sonunda yayınlanan Türk Biyoloji Derneği tüzüğünün 15nci maddesinin 1 inci bendinin sonuna... ilâve edilir den sonra «ve hükûmete bildirilir» ibaresi ilâve edilecektir.

—Türk Biyoloji Derneği tüzüğünün son maddesi, 36ncı madde bundan evvelki nüshamızda yanlışlıkla unutulmuştur. Özür dileriz.

Madde 36 — Genel Kurulda alınan kararlar Dernek üyelerine ve başkalarına Dernek merkezinde asılmak suretiyle bildirilir. Ana tüzük üyelerden üçte biri isteğinin Genel Kurula arzı ve Genel kurulun üçde ikisinin kabulü ile tadil edilir.

— Bu dergiye Botanik, Genel Biyoloji, Genetik ve Zooloji ile uzaktan ve yakından ilgili olan her çeşit yazılar alınır.

— Biyoloji adını taşıyan bu derginin ödevi memleketimizde tabii ilimleri yaymak, Türkçe ve yabancı dillerde bu alan üzerinde yazılmış eserler hakkında kısa özetler vererek her meraklının icabında baş vuracağı hengi eserlerin mevcut olduğunu toplu bir şekilde hazırlamak ve nihayet bu alanda genel bilginin ne durumda olduğunu göstermektir.

— Yazılarda aranılan şartlar şunlardır :

a) Siyasi hiç bir gayeyi hedef tutmamak,

b) Herhangi bir konuyu anlaşılır bir şekilde Türkçe açıklamış olmak ve teferruata kaçmamak,

c) 16 sahifeden uzun olmamak,

d) Daktilo ile yazılmış olmak,

e) İçindeki resimlerin çini mürekkebi ile çizilmiş olmaları,

f) Mümkün olduğu kadar az tabelâ kullanmak,

g) Tercüme yazılarda yazının hangi eserden alındığını ve orijinal yazının kimin tarafından yazıldığını haber vermek,

h) Yazı içinde şahıs isimlerini büyük harflerle yazmak ve latince veya yunanca hayvan isimlerini, ırk, tür=nevi, cins=genus ve familyaları italik harflerle yazılmak üzere altlarını çizmek.

1) Yazı işleri için her türlü müracaat İstanbul Üniversitesi Zooloji Enstitüsünde Pr. Dr. C. Kosswig'e, Dr. Atif Sengün'e veya İstanbul Kabataş Erkek Lisesinde Ferit Alapınar'a yapılmalıdır.

— Okuyucular biyolojiyi ilgilendiren ve derginin çerçevesi içinde kalan problemler üzerine arzu ettikleri soruları sorabilirler. Bu sorular gelecek nüshalarda cevaplandırılır.

Sahibi
M. CEMAL ARTÜZ

Yazı işlerini fiilen idare eden
FERİT ALAPINAR

İdare yeri : MUALLİMLER BİRLİĞİ — İSTANBUL

Basıldığı yer
FAKÜLTELER MATBAASI